

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 5 października 2023 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Dyrektywa 2011/83/UE –
Prawa konsumentów – Zamówiony przez konsumenta abonament w ramach platformy
edukacyjnej – Automatyczne przedłużenie umowy – Prawo do odstąpienia od umowy

W sprawie C-565/22

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy, Austria) postanowieniem
z dnia 20 lipca 2022 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 sierpnia 2022 r., w postępowaniu:

Verein für Konsumenteninformation

przeciwko

Sofatutor GmbH,

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: M.L. Arastey Sahún (sprawozdawczyni), prezes izby, F. Biltgen i J. Passer, sędziowie,

rzecznik generalny: A.M. Collins,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Verein für Konsumenteninformation – S. Langer, Rechtsanwalt,
 - w imieniu Sofatutor GmbH – M. Görg, Rechtsanwalt,
 - w imieniu rządu niderlandzkiego – K. Bulterman i A. Hanje, w charakterze pełnomocników,
 - w imieniu Komisji Europejskiej – I. Rubene i E. Schmidt, w charakterze pełnomocników,
- podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

* Język postępowania: niemiecki.

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 9 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniającej dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. 2011, L 304, s. 64).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Verein für Konsumenteninformation (stowarzyszeniem na rzecz informowania konsumentów, Austria) (zwanym dalej „VKI”) a Sofatutor GmbH, spółką prawa niemieckiego, w przedmiocie wysuniętego przez VKI żądania, by zobowiązać tę spółkę do informowania konsumentów o warunkach, terminach i procedurze korzystania z przysługującego im prawa do odstąpienia od umowy zawieranej na odległość.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 37 dyrektywy 2011/83 stanowi:

„Ponieważ w przypadku sprzedaży na odległość konsument nie jest w stanie zobaczyć towarów przed zawarciem umowy, powinno mu przysługiwać prawo do odstąpienia od umowy. Z tych samych powodów konsument powinien mieć możliwość przetestowania i sprawdzenia towarów, które nabył, w zakresie niezbędnym do stwierdzenia charakteru, cech i [prawidłowego] funkcjonowania towarów. W odniesieniu do umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa, konsumentowi powinno przysługiwać prawo do odstąpienia od umowy z uwagi na potencjalny element zaskoczenia lub presję psychologiczną. Odstąpienie od umowy powinno powodować wygaśnięcie obowiązku wykonania umowy przez umawiające się strony”.

- 4 Artykuł 2 tej dyrektywy, zatytułowany „Definicje”, definiuje w pkt 7 „umowę zawieraną na odległość” w następujący sposób:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

[...]

7) »umowa zawierana na odległość« oznacza każdą umowę zawartą między przedsiębiorcą i konsumentem w ramach zorganizowanego systemu sprzedaży lub świadczenia usług na odległość, bez jednoczesnej fizycznej obecności przedsiębiorcy i konsumenta, z wyłącznym wykorzystaniem jednego lub większej liczby środków porozumiewania się na odległość do chwili zawarcia umowy włącznie”.

- 5 Zgodnie z art. 4 wspomnianej dyrektywy, zatytułowanym „Poziom harmonizacji”:

„Państwa członkowskie nie mogą utrzymywać ani wprowadzać do swojego prawa krajowego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie, w tym również

przepisów surowszych lub łagodniejszych w celu zapewnienia innego poziomu ochrony konsumentów, chyba że niniejsza dyrektywa stanowi inaczej”.

- 6 Artykuł 6 tej samej dyrektywy, zatytułowany „Wymogi informacyjne dotyczące umów zawieranych na odległość i umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa”, stanowi w ust. 1:

„Zanim konsument zostanie związany umową zawieraną na odległość lub umową zawieraną poza lokalem przedsiębiorstwa, lub jakąkolwiek ofertą w tym zakresie, przedsiębiorca w jasny i zrozumiały sposób udziela konsumentowi następujących informacji:

[...]

- e) łączna cena towarów lub usług wraz z podatkami lub, w przypadku gdy charakter towarów lub usług nie pozwala w sposób racjonalny na wcześniejsze obliczenie ceny – sposób, w jaki ma być obliczana cena, jak również, w przypadku gdy ma to zastosowanie, wszystkie dodatkowe opłaty za transport, dostarczenie lub usługi pocztowe lub jakiegokolwiek inne koszty lub, w przypadku gdy nie można wcześniej w sposób racjonalny obliczyć tych opłat – informacja o możliwości powstania konieczności uiszczenia takich dodatkowych opłat. [...]

[...]

- h) w przypadku gdy istnieje prawo do odstąpienia od umowy – warunki, terminy oraz procedury korzystania z tego prawa zgodnie z art. 11 ust. 1, a także wzór formularza odstąpienia od umowy zawarty w załączniku I część B;

[...]

- o) w przypadku gdy ma to zastosowanie – czas trwania umowy lub, jeżeli umowa zawarta jest na czas nieoznaczony lub jeśli ma ulegać automatycznemu przedłużeniu, warunki rozwiązania umowy;

[...]”.

- 7 Artykuł 8 dyrektywy 2011/83, zatytułowany „Wymogi formalne dotyczące umów zawieranych na odległość”, przewiduje:

„1. W odniesieniu do umów zawieranych na odległość przedsiębiorca udziela informacji przewidzianych w art. 6 ust. 1 lub udostępnia te informacje konsumentowi w sposób odpowiadający wykorzystywanym środkom porozumiewania się na odległość, w prostym i zrozumiałym języku. Jeżeli informacje te dostarczane są na trwałym nośniku, muszą być czytelne.

2. Jeżeli umowa zawierana na odległość, która ma zostać zawarta przy użyciu środków elektronicznych, nakłada na konsumenta obowiązek zapłaty, przedsiębiorca przekazuje konsumentowi w jasny i widoczny sposób oraz bezpośrednio przed złożeniem przez niego zamówienia, informacje przewidziane w art. 6 ust. 1 lit. a), e), o) i p).

Przedsiębiorca zapewnia, aby konsument w momencie składania zamówienia wyraźnie przyjął do wiadomości, że zamówienie pociąga za sobą obowiązek zapłaty. Jeżeli w celu złożenia zamówienia wymagane jest aktywowanie przycisku lub podobnej funkcji, przycisk lub podobna funkcja muszą być oznaczone w łatwo czytelny sposób jedynie z użyciem słów »zamówienie z obowiązkiem

zapłaty« lub równoważnego jednoznacznego sformułowania informującego, że złożenie zamówienia pociąga za sobą obowiązek zapłaty na rzecz przedsiębiorcy. Jeżeli przedsiębiorca nie przestrzega przepisów niniejszego akapitu, konsument nie jest związany umową lub zamówieniem.

[...]

8. W przypadku gdy konsument chce, aby świadczenie usług lub dostarczanie wody, gazu lub energii elektrycznej, w przypadku gdy nie są one wystawione na sprzedaż w ograniczonej objętości lub w ustalonej ilości, lub dostarczanie centralnego ogrzewania rozpoczęły się w okresie na odstąpienie od umowy przewidzianym w art. 9 ust. 2, przedsiębiorca wymaga od konsumenta zgłoszenia wyraźnego żądania.

[...]”.

8 Artykuł 9 tejże dyrektywy, zatytułowany „Prawo do odstąpienia od umowy”, ma następujące brzmienie:

„1. Z zastrzeżeniem przypadków, gdy zastosowanie mają wyjątki przewidziane w art. 16, konsumentowi przysługuje prawo do odstąpienia od umowy w przypadku umowy zawieranej na odległość lub umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa przez okres 14 dni, bez podawania jakichkolwiek powodów i bez ponoszenia jakichkolwiek kosztów innych niż koszty przewidziane w art. 13 ust. 2 i art. 14.

2. Bez uszczerbku dla art. 10 okres na odstąpienie od umowy, o którym mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, wygasa po upływie 14 dni od:

a) w przypadku umów o świadczenie usług – dnia zawarcia umowy;

[...]

c) w przypadku umów, których przedmiotem jest [...] dostarczanie treści cyfrowych, które nie są dostarczane na trwałym nośniku – dnia zawarcia umowy.

3. Państwa członkowskie nie mogą zakazywać umawiającym się stronom wykonywania ich zobowiązań umownych w okresie na odstąpienie od umowy [...]”.

9 Artykuł 10 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Nieudzielenie informacji o prawie do odstąpienia od umowy”, stanowi:

„1. Jeżeli przedsiębiorca nie udzielił konsumentowi informacji o prawie do odstąpienia od umowy, wymaganej zgodnie z art. 6 ust. 1 lit. h), okres na odstąpienie od umowy upływa po 12 miesiącach od zakończenia początkowego okresu na odstąpienie od umowy, określonego zgodnie z art. 9 ust. 2.

2. Jeżeli przedsiębiorca udzielił konsumentowi informacji przewidzianych w ust. 1 niniejszego artykułu w ciągu 12 miesięcy od dnia, o którym mowa w art. 9 ust. 2, okres na odstąpienie od umowy wygasa po upływie 14 dni po dniu, w którym konsument otrzymał te informacje”.

- 10 Artykuł 11 tej samej dyrektywy, zatytułowany „Wykonanie prawa do odstąpienia od umowy”, przewiduje w ust. 1:

„Konsument informuje przedsiębiorcę przed wygaśnięciem okresu na odstąpienie od umowy o swojej decyzji o odstąpieniu od umowy. W tym celu konsument może:

- a) skorzystać ze wzoru formularza odstąpienia od umowy zawartego w załączniku I część B; albo
- b) złożyć jakiegokolwiek inne jednoznaczne oświadczenie, w którym informuje o swojej decyzji o odstąpieniu od umowy.

[...]”.

- 11 Zgodnie z art. 12 dyrektywy 2011/83, zatytułowanym „Skutki odstąpienia od umowy”:

„Wykonanie prawa do odstąpienia od umowy powoduje wygaśnięcie obowiązków stron, dotyczących:

- a) wykonania umowy zawieranej na odległość lub umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa; lub
- b) zawarcia umowy zawieranej na odległość lub umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa, w przypadkach złożenia oferty przez konsumenta”.

- 12 Artykuł 14 tej dyrektywy, zatytułowany „Obowiązki konsumenta w przypadku odstąpienia od umowy”, stanowi:

„[...]

3. W przypadku gdy konsument wykonuje prawo do odstąpienia od umowy po zgłoszeniu żądania zgodnie z art. 7 ust. 3 lub art. 8 ust. 8, konsument płaci przedsiębiorcy kwotę, która jest proporcjonalna do zakresu świadczeń spełnionych do chwili, w której konsument poinformował przedsiębiorcę o skorzystaniu z prawa do odstąpienia od umowy, w porównaniu z całym zakresem umowy. Proporcjonalna kwota, którą konsument ma zapłacić przedsiębiorcy, jest obliczana na podstawie łącznej ceny uzgodnionej w umowie. Jeżeli łączna cena jest nadmierna, proporcjonalna kwota obliczana jest na podstawie wartości rynkowej spełnionych świadczeń.

4. Konsument nie ponosi kosztów:

- a) świadczenia usług lub dostarczania wody, gazu lub energii elektrycznej, w przypadku gdy nie są one wystawione na sprzedaż w ograniczonej objętości lub w ustalonej ilości, lub dostarczania centralnego ogrzewania, w całości lub w części, w okresie na odstąpienie od umowy, w przypadku gdy:
 - (i) przedsiębiorca nie dostarczył informacji zgodnie z art. 6 ust. 1 lit. h) lub j); lub
 - (ii) konsument nie zażądał w sposób wyraźny rozpoczęcia spełniania świadczenia w okresie na odstąpienie od umowy zgodnie z art. 7 ust. 3 i art. 8 ust. 8; lub
- b) dostarczania, w całości lub w części, treści cyfrowych, które nie są dostarczane na trwałym nośniku, w przypadku gdy:

- (i) konsument nie udzielił uprzednio swojej wyraźnej zgody na rozpoczęcie spełniania świadczenia przed zakończeniem 14-dniowego okresu, o którym mowa w art. 9;
- (ii) konsument nie przyjął do wiadomości utraty przysługującego mu prawa do odstąpienia od umowy w chwili udzielania zgody; lub
- (iii) przedsiębiorca nie dostarczył potwierdzenia zgodnie z art. 7 ust. 2 lub art. 8 ust. 7.

5. Z wyjątkiem przypadków przewidzianych w art. 13 ust. 2 oraz w niniejszym artykule, konsument nie ponosi jakiegokolwiek odpowiedzialności z tytułu wykonania prawa do odstąpienia od umowy”.

Prawo austriackie

- 13 Zgodnie z paragrafem 4 ust. 1 Fern- und Auswärtsgeschäfte-Gesetz (ustawy o umowach zawieranych na odległość oraz poza lokalem przedsiębiorstwa) z dnia 26 maja 2014 r. (BGBl. I, 33/2014, zwanej dalej „FAGG”):

„Zanim konsument zostanie związany umową lub oświadczeniem woli dotyczącym zawarcia umowy, przedsiębiorca ma obowiązek udzielić konsumentowi w sposób jasny i zrozumiały następujących informacji:

[...]

- 8) gdy istnieje prawo do odstąpienia od umowy – o warunkach, terminach i procedurze korzystania z tego prawa, poprzez udostępnienie wzoru formularza odstąpienia od umowy zawartego w załączniku I część B,

[...]

- 14) w przypadku gdy ma to zastosowanie – o czasie trwania umowy lub, jeżeli umowa zawarta jest na czas nieoznaczony lub jeśli ma ulegać automatycznemu przedłużeniu, o warunkach rozwiązania umowy;

[...]”.

- 14 Paragraf 11 ust. 1 FAGG stanowi:

„Konsument może odstąpić od umowy zawieranej na odległość lub umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa w ciągu 14 dni bez konieczności podania uzasadnienia swojej decyzji”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 15 Sofatutor prowadzi internetowe platformy edukacyjne dla uczniów szkoły podstawowej i ponadpodstawowej. Oferuje usługi na całym terytorium austriackim i nawiązuje stosunki prawne z konsumentami, którzy mają miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Austrii. Sofatutor zawiera umowy w oparciu o swoje ogólne warunki sprzedaży.
- 16 Owe ogólne warunki umów przewidują, że w przypadku pierwszego zamówienia abonamentu na platformie można go bezpłatnie testować przez 30 dni liczonych od dnia zawarcia umowy i w tym okresie można go w każdej chwili wypowiedzieć bez zachowania okresu wypowiedzenia.

Wspomniane ogólne warunki zawierają także postanowienie, że abonament ten staje się odpłatny dopiero po upływie owych 30 dni i że w przypadku braku wypowiedzenia w terminie wspomnianych 30 dni okres odpłatnego abonamentu uzgodniony w trakcie zamówienia rozpoczyna swój bieg.

- 17 Kiedy okres odpłatnego abonamentu dobiega końca, a ani Sofatutor, ani konsument nie wypowiedzieli umowy w stosownym czasie, zgodnie z omawianymi ogólnymi warunkami abonament ulega automatycznemu przedłużeniu na czas określony.
- 18 W trakcie zawierania umowy na odległość Sofatutor informuje konsumentów o przysługującym im w związku z zawarciem ich konkretnej umowy na odległość prawie do odstąpienia od niej.
- 19 VKI podnosi, że zgodnie z art. 9 dyrektywy 2011/83 i z FAGG konsumentowi przysługuje prawo do odstąpienia od umowy nie tylko w odniesieniu do bezpłatnego 30-dniowego abonamentu zamówionego na próbę, ale także w razie przekształcenia tego abonamentu w abonament standardowy i następnie w sytuacji przedłużenia tego ostatniego abonamentu.
- 20 VKI wniosło do Handelsgericht Wien (sądu gospodarczego w Wiedniu, Austria) pozew o zobowiązanie Sofatutor – w ramach jego stosunków handlowych z konsumentami – do udzielania, w przypadku przedłużenia umowy zawartej na odległość na czas określony, w jasny i zrozumiały sposób informacji o warunkach, terminach i procedurze korzystania z prawa do odstąpienia od tej umowy, poprzez udostępnienie wzoru formularza odstąpienia od umowy lub zastosowanie porównywalnych praktyk.
- 21 W wyroku z dnia 23 czerwca 2021 r. ów sąd uwzględnił pozew wniesiony przez VKI.
- 22 Oberlandesgericht Wien (wyższy sąd krajowy w Wiedniu, Austria), do którego Sofatutor wniósł apelację od wspomnianego wyroku, zmienił go wyrokiem z dnia 18 marca 2022 r., oddalając pozew VKI co do istoty.
- 23 Następnie VKI wniosło skargę rewizyjną na ten ostatni wyrok do Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego, Austria), będącego sądem odsyłającym w niniejszej sprawie.
- 24 Sąd odsyłający twierdzi, po pierwsze, że jak wynika z materiałów legislacyjnych dotyczących § 11 FAGG, prawo odstąpienia od umowy nie jest ograniczone do pierwszego zawarcia umowy między przedsiębiorcą a konsumentem. Przeciwnie, w przekonaniu sądu odsyłającego przedłużenie istniejącego, ale ograniczonego w czasie stosunku umownego lub zmiana treści istniejącego stosunku umownego, jeżeli zostały uzgodnione na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa, mogą również podlegać FAGG, a tym samym prowadzić do powstania prawa konsumenta do odstąpienia od umowy w związku z tym przedłużeniem lub zmianą umowy.
- 25 Po drugie, sąd odsyłający nawiązał do wyroku z dnia 18 czerwca 2020 r., Sparkasse Südhofstein (C-639/18, EU:C:2020:477), w którym Trybunał orzekł, że art. 2 lit. a) dyrektywy 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotyczącej sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniającej dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE (Dz.U. 2002, L 271, s. 16) należy interpretować w ten sposób, że aneks do umowy kredytu nie wchodzi w zakres pojęcia „umowy dotyczącej usług finansowych” w rozumieniu tego przepisu, jeżeli aneks ogranicza się jedynie do zmiany pierwotnie uzgodnionej

wysokości oprocentowania, bez przedłużenia terminu obowiązywania umowy kredytu ani zmiany jej kwoty, w sytuacji gdy pierwotne warunki umowy kredytu przewidywały wprowadzenie takiego aneksu, a w razie jego braku – zastosowanie zmiennej wysokości oprocentowania.

- 26 W tych okolicznościach Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 9 ust. 1 [dyrektywy 2011/83] należy interpretować w ten sposób, że w przypadku »automatycznego przedłużenia« [art. 6 ust. 1 lit. o) tej dyrektywy] umowy zawartej na odległość konsumentowi przysługuje ponownie prawo do odstąpienia od umowy?».

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 27 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 9 ust. 1 dyrektywy 2011/83 należy interpretować w ten sposób, że wykonanie przysługującego konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy zawartej na odległość jest gwarantowane mu tylko raz w odniesieniu do umowy o świadczenie usług przewidującej bezpłatny okres próbny dla tego konsumenta, po którym następuje – w braku rozwiązania przez niego tej umowy lub odstąpienia od niej w owym okresie – okres odpłatny, podlegający w braku rozwiązania wspomnianej umowy automatycznemu przedłużeniu na czas określony, czy też przepis ten należy interpretować w ten sposób, że konsument może korzystać z tego prawa na każdym z wymienionych etapów przekształcania i przedłużania wspomnianej umowy.
- 28 Tytułem wstępu należy zauważyć, dyrektywa 2011/83 została zmieniona przez dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2161 z dnia 27 listopada 2019 r. zmieniającą dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 98/6/WE, 2005/29/WE oraz 2011/83/UE w odniesieniu do lepszego egzekwowania i unowocześnienia unijnych przepisów dotyczących ochrony konsumenta (Dz.U. 2019, L 328, s. 7). Jednakże dyrektywa 2019/2161, która weszła w życie w dniu 7 stycznia 2020 r., zobowiązuje państwa członkowskie do transpozycji jej przepisów do ich odpowiednich porządków prawnych nie później niż w dniu 28 listopada 2021 r. i do ich stosowania od dnia 28 maja 2022 r. Mając na uwadze fakt, że w odniesieniu do sporu w postępowaniu głównym wyrok w pierwszej instancji został wydany przez Handelsgericht Wien (sąd gospodarczy w Wiedniu) w dniu 23 czerwca 2021 r. i że sąd odsyłający nie odnosi się w żaden sposób do przepisów krajowych wprowadzonych w ramach transpozycji dyrektywy 2019/2161 do austriackiego porządku prawnego, należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie zastosowanie znajduje nadal dyrektywa 2011/83 w brzmieniu, które nie zostało zmienione dyrektywą 2019/2161.
- 29 Mając na uwadze powyższe uściślenie, należy przypomnieć, że zgodnie z art 9 ust. 1 dyrektywy 2011/83, z zastrzeżeniem przypadków, gdy zastosowanie mają wyjątki przewidziane w art. 16 tej dyrektywy, konsumentowi przysługuje przez okres 14 dni prawo do odstąpienia od umowy zawieranej na odległość lub umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa, bez podawania jakichkolwiek powodów i bez ponoszenia jakichkolwiek kosztów innych niż koszty przewidziane w art. 13 ust. 2 i art. 14 wspomnianej dyrektywy.
- 30 Artykuł 9 ust. 2 lit. a) i c) tej samej dyrektywy przewiduje, że bez uszczerbku dla jej art. 10 ów okres na odstąpienie od umowy wygasa – w odniesieniu do umów o świadczenie usług i umów, których przedmiotem jest dostarczanie treści cyfrowych, które nie są udostępniane na trwałym nośniku – po upływie 14 dni od dnia zawarcia umowy.

- 31 Z art. 11 ust. 1 dyrektywy 2011/83 wynika, że jeżeli konsument zamierza skorzystać z prawa do odstąpienia od umowy, informuje przedsiębiorcę przed wygaśnięciem okresu przewidzianego w tym celu o swojej decyzji o odstąpieniu od umowy. Przepis ten uściśla, że w tym celu konsument może skorzystać ze wzoru formularza odstąpienia od umowy zawartego w części B załącznika I do tej dyrektywy lub złożyć jakiegokolwiek inne jednoznaczne oświadczenie, w którym informuje o swojej decyzji.
- 32 Zgodnie z art. 12 lit. a) wspomnianej dyrektywy wykonanie prawa do odstąpienia od umowy powoduje wygaśnięcie obowiązków stron w zakresie wykonania umowy zawieranej na odległość lub umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa.
- 33 Jedną z konsekwencji istnienia prawa konsumenta do odstąpienia od takiej umowy są wymogi informacyjne przewidziane w art. 6 ust. 1 lit. h) dyrektywy 2011/83. Zgodnie z tym przepisem, zanim konsument zostanie związany umową zawieraną na odległość, umową zawieraną poza lokalem przedsiębiorstwa lub jakąkolwiek ofertą tego rodzaju, przedsiębiorca w jasny i zrozumiały sposób udziela temu konsumentowi informacji na temat warunków, terminów oraz procedur korzystania z tego prawa zgodnie z art. 11 ust. 1 tej dyrektywy, a także udostępnia mu wzór formularza odstąpienia od umowy zawarty w części B załącznika I do wspomnianej dyrektywy.
- 34 W tym względzie należy przypomnieć, że ze względu na znaczenie prawa do odstąpienia od umowy dla ochrony konsumenta udzielana przed zawarciem umowy informacja dotycząca tego prawa ma dla tego konsumenta zasadnicze znaczenie i pozwala mu na podjęcie świadomej decyzji o tym, czy zawrzeć z przedsiębiorcą umowę na odległość. Aby konsument mógł w pełni wykorzystać taką informację, powinien on z wyprzedzeniem znać warunki, terminy oraz procedurę korzystania ze wspomnianego prawa (wyrok z dnia 23 stycznia 2019 r., Walbusch Walter Busch, C-430/17, EU:C:2019:47, pkt 46).
- 35 Ponadto art. 6 ust. 1 dyrektywy 2011/83 ma na celu między innymi zapewnić konsumentowi przed zawarciem umowy informacji koniecznych do należytego wykonania tej umowy, a w szczególności do wykonywania przysługujących mu praw, w tym prawa do odstąpienia od umowy (zob. podobnie wyrok z dnia 10 lipca 2019 r., Amazon EU, C-649/17, EU:C:2019:576, pkt 43).
- 36 W okolicznościach sprawy w postępowaniu głównym powództwo VKI ma na celu zobowiązanie Sofatutor – w ramach jego stosunków handlowych z konsumentami – do udzielania, w przypadku przedłużenia umowy zawartej na odległość na czas określony, w jasny i zrozumiały sposób informacji o warunkach, terminach i procedurze korzystania z prawa do odstąpienia od tej umowy, poprzez udostępnienie wzoru formularza odstąpienia od umowy lub zastosowanie porównywalnych praktyk.
- 37 Z postanowienia odsyłającego wynika, że ustawodawca austriacki dokonał transpozycji art. 9 ust. 1 dyrektywy 2011/83 do austriackiego porządku prawnego poprzez uchwalenie § 11 ust. 1 FAGG, który przewiduje, iż konsument może odstąpić od umowy zawieranej na odległość lub umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa w ciągu 14 dni bez konieczności podania uzasadnienia swojej decyzji. Należy stwierdzić, że brzmienie tego ostatniego przepisu nie dostarcza odpowiedzi na pytanie, czy konsument może skorzystać z tego prawa do odstąpienia tylko raz z tytułu zawarcia umowy, czy też może ponownie skorzystać z owego prawa z tytułu przedłużenia tej umowy, takiego jak miało miejsce w okolicznościach sprawy w postępowaniu głównym.

- 38 Tymczasem w zakresie, w jakim zgodnie z art. 4 dyrektywy 2011/83 dokonuje ona co do zasady kompletnej harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich, zakres i warunki wykonywania prawa do odstąpienia od umowy przewidzianego art. 9 ust. 1 tej dyrektywy wyznaczają zakres i warunki wykonywania prawa do odstąpienia od umowy przewidzianego w krajowych uregulowaniach dokonujących transpozycji tego przepisu do porządków prawnych państw członkowskich.
- 39 Co się tyczy celu prawa do odstąpienia od umowy, ma ono wyrównać niekorzystną dla konsumenta sytuację, wynikającą z zawarcia umowy na odległość, przyznając mu stosowny termin na zastanowienie się, w ramach którego może on obejrzeć i wypróbować zakupiony towar (wyrok z dnia 27 marca 2019 r., *slewo*, C-681/17, EU:C:2019:255, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 40 Wniosek ten znajduje potwierdzenie w motywie 37 dyrektywy 2011/83, który przewiduje, że konsumentowi powinno przysługiwać prawo do odstąpienia od umowy z tego względu, że „w przypadku sprzedaży na odległość [...] nie jest [on] w stanie zobaczyć towarów przed zawarciem umowy”. Zgodnie z tym motywem „[z] tych samych powodów konsument powinien mieć możliwość przetestowania i sprawdzenia towarów, które nabył, w zakresie niezbędnym do stwierdzenia charakteru, cech i [prawidłowego] funkcjonowania towarów”.
- 41 W tym względzie należy stwierdzić, że za przyznaniem konsumentowi czasu na zastanowienie się przemawiają takie same cele tak w przypadku sprzedaży towarów, jak i świadczenia usług.
- 42 Po pierwsze, prawo do odstąpienia od umowy ma na celu umożliwienie konsumentowi zapoznania się w stosownym czasie ze specyfiką usługi będącej przedmiotem danej umowy. Po drugie, prawo to sprzyja podjęciu przez konsumenta świadomej decyzji, uwzględniającej wszystkie warunki umowne i skutki zawarcia danej umowy, umożliwiając mu podjęcie decyzji, czy zamierza związać się umową z przedsiębiorcą (zob. podobnie wyroki: z dnia 23 stycznia 2019 r., *Walbusch Walter Busch*, C-430/17, EU:C:2019:47, pkt 36; z dnia 10 lipca 2019 r., *Amazon EU*, C-649/17, EU:C:2019:576, pkt 43).
- 43 W niniejszej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że będące przedmiotem sprawy w postępowaniu głównym świadczenie usług jest bezpłatne przez 30 dni i że w braku rozwiązania przez konsumenta umowy lub odstąpienia od niej w owym okresie to świadczenie usług staje się odpłatne przez ograniczony i podlegający przedłużeniu okres. Postanowienie odsyłające nie zawiera jednak informacji wskazujących, że takie przekształcenie lub przedłużenie przedmiotowej umowy miałyby skutkować zmianą innych warunków tej umowy.
- 44 W tym względzie należy zauważyć, że zgodnie z art. 6 ust. 1 lit. e) i art. 8 ust. 2 dyrektywy 2011/83 jedną z podstawowych cech umowy zawieranej na odległość w rozumieniu tej dyrektywy jest podanie łącznej ceny usług stanowiących przedmiot tej umowy.
- 45 Na mocy wspomnianego art. 6 ust. 1 lit. e) przed zawarciem takiej umowy przedsiębiorca powinien w jasny i zrozumiały sposób udzielić konsumentowi informacji o takiej łącznej cenie. Jak wynika ze wspomnianego art. 8 ust. 2, jeżeli umowa zawierana na odległość, która ma zostać zawarta przy użyciu środków elektronicznych, nakłada na konsumenta obowiązek zapłaty, przedsiębiorca przekazuje konsumentowi w jasny i widoczny sposób oraz bezpośrednio przed złożeniem przez niego zamówienia, informacje o łącznej cenie usług stanowiących przedmiot tej umowy. Ten ostatni przepis uściśla, że przedsiębiorca zapewnia, aby konsument w momencie składania zamówienia wyraźnie przyjął do wiadomości, że zamówienie pociąga za sobą obowiązek

zapłaty. Jeżeli w celu złożenia zamówienia wymagane jest aktywowanie przycisku lub podobnej funkcji, przycisk lub podobna funkcja muszą być oznaczone w łatwo czytelny sposób jedynie z użyciem słów „zamówienie z obowiązkiem zapłaty” lub równoważnego jednoznacznego sformułowania informującego, że złożenie zamówienia pociąga za sobą obowiązek zapłaty na rzecz przedsiębiorcy. Jeżeli przedsiębiorca nie przestrzega tego wymogu, konsument nie jest związany umową lub zamówieniem.

- 46 Znaczenie przekazywania przez przedsiębiorcę konsumentowi wyraźnych informacji na temat ceny usług będących przedmiotem danej umowy zostało potwierdzone przez Trybunał w pkt 25–30 wyroku z dnia 7 kwietnia 2022 r., Fuhrmann-2 (C-249/21, EU:C:2022:269).
- 47 Wobec powyższego należy stwierdzić, że cel prawa konsumenta do odstąpienia od umowy zawieranej na odległość, której przedmiot stanowi świadczenie usług, jest spełniony, jeżeli ten konsument otrzymał przed zawarciem tej umowy jasną, zrozumiałą i wyraźną informację o cenie usług stanowiących przedmiot owej umowy, należnej z chwilą takiego zawarcia umowy albo z chwilą późniejszą względem takiego zawarcia, taką jak chwila przekształcenia wspomnianej umowy w umowę odpłatną lub przedłużenia jej na czas określony.
- 48 Co za tym idzie, mimo że przy zawieraniu umowy przewidującej bezpłatny okres świadczenia usług konsument zostaje poinformowany przez przedsiębiorcę w sposób jasny, zrozumiały i wyraźny, że po upływie tego bezpłatnego okresu i w braku rozwiązania przez konsumenta umowy lub odstąpienia od niej w owym okresie to świadczenie usług stanie się odpłatne, warunki umowne przekazane do wiadomości konsumenta nie ulegają zmianie. W takiej sytuacji cel, o którym mowa w poprzednim punkcie, nie uzasadnia tego, by zainteresowany konsument mógł ponownie skorzystać z prawa do odstąpienia od umowy przy okazji przekształcenia tej umowy w umowę odpłatną. Ponadto konsumentowi temu nie może także przysługiwać takie prawo w sytuacji przedłużenia owej odpłatnej umowy na czas określony.
- 49 W niniejszej sprawie do sądu odsyłającego należy zbadanie, czy jasna, zrozumiała i wyraźna informacja o łącznej cenie danych usług została przekazana przez Sofatutor konsumentom, jak tego wymaga dyrektywa 2011/83.
- 50 Natomiast w braku przekazania w sposób przejrzysty takiej informacji w chwili zawarcia danej umowy, przy założeniu – jak wynika z pkt 45 niniejszego wyroku – że konsument jest związany tą umową, różnica między, po pierwsze, rzeczywiście przekazaną informacją o warunkach umownych, a po drugie, warunkami owej umowy po bezpłatnym okresie próbnym, takim jak okres próbny w sprawie w postępowaniu głównym, byłaby na tyle rażąca, że po tym bezpłatnym okresie próbnym należałoby przewidzieć możliwość ponownego skorzystania z prawa do odstąpienia od umowy w rozumieniu art. 9 ust. 1 dyrektywy 2011/83.
- 51 Mając na uwadze całość powyższych rozważań na zadane pytanie należy odpowiedzieć, że art. 9 ust. 1 dyrektywy 2011/83 należy interpretować w ten sposób, że wykonanie przysługującego konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy zawartej na odległość jest gwarantowane mu tylko raz w odniesieniu do umowy o świadczenie usług przewidującej bezpłatny okres próbny dla tego konsumenta, po którym następuje – w braku rozwiązania przez niego tej umowy lub odstąpienia od niej w owym okresie – okres odpłatny, podlegający w braku rozwiązania wspomnianej umowy automatycznemu przedłużeniu na czas określony, pod warunkiem, że przy zawieraniu wspomnianej umowy konsument zostaje poinformowany przez przedsiębiorcę w sposób jasny, zrozumiały i wyraźny, że po upływie tego bezpłatnego okresu próbnego owo świadczenie usług stanie się odpłatne.

W przedmiocie kosztów

- 52 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 9 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniającej dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady,

należy interpretować w ten sposób, że:

wykonanie przysługującego konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy zawartej na odległość jest gwarantowane mu tylko raz w odniesieniu do umowy o świadczenie usług przewidującej bezpłatny okres próbny dla tego konsumenta, po którym następuje – w braku rozwiązania przez niego tej umowy lub odstąpienia od niej w owym okresie – okres odpłatny, podlegający w braku rozwiązania wspomnianej umowy automatycznemu przedłużeniu na czas określony, pod warunkiem, że przy zawieraniu wspomnianej umowy konsument zostaje poinformowany przez przedsiębiorcę w sposób jasny, zrozumiały i wyraźny, że po upływie tego bezpłatnego okresu próbnego owo świadczenie usług stanie się odpłatne.

Podpisy